

HỘI VĂN NGHỆ DÂN GIAN VIỆT NAM

ĐINH VĂN PHÙNG (Người sưu tầm)

ĐINH VĂN ÂN (Biên dịch)

ĐANG - DÂN CA MƯỜNG

DC.037205

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

Đ 182

HỘI VĂN NGHỆ DÂN GIÀN VIỆT NAM

ĐINH VĂN PHÙNG (Người sưu tầm)

ĐINH VĂN ÂN (Biên dịch)

ĐANG - DÂN CA MƯỜNG

**DỰ ÁN CÔNG BỐ, PHỔ BIẾN
TÀI SẢN VĂN HÓA, VĂN NGHỆ DÂN GIAN
VIỆT NAM**

(E1, Ngõ 29, Tạ Quang Bửu - Bách Khoa - Hà Nội
Điện thoại: (04) 3627 6439; Fax: (04) 3627 6440
Email: duandangian@gmail.com)

BAN CHỈ ĐẠO

1. GS. TSKH. TÔ NGỌC THANH	<i>Trưởng ban</i>
2. ThS. HUỲNH VĨNH ÁI	<i>Phó Trưởng ban</i>
3. GS.TS. NGUYỄN XUÂN KÍNH	<i>Phó Trưởng ban</i>
4. TS. TRẦN HỮU SƠN	<i>Ủy viên</i>
5. Ông NGUYỄN KIỂM	<i>Ủy viên</i>
6. Nhà văn ĐỖ KIM CUÔNG	<i>Ủy viên</i>
7. ThS. VŨ CÔNG HỘI	<i>Ủy viên</i>
8. Nhà giáo NGUYỄN NGỌC QUANG	<i>Ủy viên</i>
9. TS. ĐOÀN THANH NÔ	<i>Ủy viên</i>
10. Ông TRƯƠNG THANH HÙNG	<i>Ủy viên</i>

GIÁM ĐỐC VĂN PHÒNG DỰ ÁN

TS. ĐOÀN THANH NÔ

Chịu trách nhiệm nội dung:
GS.TSKH. TÔ NGỌC THANH

Thẩm định nội dung:
HỘI ĐỒNG THẨM ĐỊNH BẢN THẢO

LỜI GIỚI THIỆU

Hội Văn nghệ dân gian Việt Nam (VNDGVN) là một tổ chức chính trị xã hội nghề nghiệp, nằm trong khối Liên hiệp các Hội Văn học nghệ thuật Việt Nam.

Quyết định số 82/NV, ngày 01/03/1967 của Bộ Nội vụ thay mặt Chính phủ đã cho phép Hội Văn nghệ dân gian thành lập và hoạt động trên phạm vi toàn quốc và có mối liên hệ nghề nghiệp với các tổ chức khác ở trong nước và nước ngoài.

Tôn chỉ mục đích của Hội là **“Sưu tầm, nghiên cứu, phổ biến và truyền dạy vốn văn hóa - văn nghệ dân gian các tộc người Việt Nam”**. Trên cơ sở thành quả của các công việc trên, Hội là một trong những đội quân chủ lực góp phần bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa - văn nghệ mang đậm bản sắc dân tộc đã được ông cha ta sáng tạo và giữ gìn trong suốt mấy nghìn năm của lịch sử dân tộc.

Những giá trị sáng tạo đó thể hiện mối quan hệ của các tộc người Việt Nam với thiên nhiên thông qua các tri thức sản xuất nông nghiệp; với xã hội thông qua phong tục tập quán, hội xuân; với nhân sinh quan thông qua các nghi lễ vòng đời người; với vũ trụ và thế giới tự nhiên đã được siêu nhiên hóa thông qua các loại hình tín ngưỡng tôn giáo; với lý tưởng thẩm mỹ thông qua các sáng tạo văn học nghệ thuật. Ở mỗi tộc người Việt Nam, những lĩnh vực và hình

thái văn hóa - văn nghệ này lại được thể hiện trong một sắc thái riêng. Chính kho tàng văn hóa đa dạng đó là nội dung, là đối tượng hoạt động của hội viên Hội VNDGVN.

Sau gần 50 năm hoạt động, được sự lãnh đạo của Đảng và sự chăm sóc của Nhà nước, Hội VNDGVN đã lớn mạnh với trên 1.200 hội viên. Số công trình do hội viên của Hội đã hoàn thành lên đến 5000 công trình, hiện đang được lưu giữ và bảo vệ tại Văn phòng Hội.

Được sự quan tâm của Ban Bí thư và Thủ tướng Chính phủ, Dự án “**Công bố và phổ biến tài sản văn hóa - văn nghệ dân gian các dân tộc Việt Nam**” đã được phê duyệt. Trong giai đoạn I (2008 - 2012), Dự án đã xuất bản 1.000 công trình, tác phẩm văn hóa - văn nghệ dân gian các dân tộc; Giai đoạn II (2013 - 2017) Dự án sẽ tiếp tục công bố thêm 1.500 công trình nữa.

Hy vọng, các xuất bản phẩm của Dự án sẽ cung cấp cho bạn đọc trong và ngoài nước một bộ sách mang tính chất bách khoa thư về các sắc màu văn hóa của các tộc người Việt Nam, phục vụ thiết thực vào việc tra cứu, mở rộng hiểu biết của bạn đọc về truyền thống văn hóa giàu có và độc đáo đó; góp phần xây dựng nền “văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”.

Trong quá trình thực hiện nhiệm vụ, Dự án mong nhận được ý kiến chỉ bảo kịp thời của bạn đọc gần xa.

Xin chân thành cảm ơn!

Trưởng Ban Chỉ đạo thực hiện Dự án

GS.TSKH. TÔ NGỌC THANH

LỜI MỞ ĐẦU

Ở những năm bốn lăm, năm mươi của thế kỉ hai mươi, làng quê tôi bị giặc Pháp tàn phá, lấy đâu cảnh bình yên? Sinh hoạt văn hóa dân gian - Đàng của người Mường lúc ấy cũng phải “lên núi cao, suối sâu, ăn nẫu trộn bởn”. Là những thanh niên lớn lên trên đường kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, không có cái may mắn dự những cuộc “Đàng sáng đêm tối ngày”, cho nên muốn biết “Đàng” là thế nào phải về quê sưu tầm. Ở đây - Bản Thái - vùng văn hóa ngoại thạch biên, “Đàng” là tên gọi của một làn điệu dân ca Mường và cũng là hát dân ca Mường.

Đàng có Đàng Nếp, Đàng Ảng, Đàng Mọi và Đàng Vần Va, Đàng kể truyện ...

Những tư liệu trong tập sách này do Nhà nghiên cứu Văn hóa - Nghệ thuật Dân gian Đinh Văn Phùng sưu tầm từ những năm cuối thập niên 70 của thế kỷ XX. Do các nghệ nhân: Đinh Văn Bán, Đinh Văn Bính, Đinh Văn Gứ, Đinh Thị Nhòn, Đinh Thị Thơ, Hà Thị Cánh và Mọi Quyết (Đinh Văn Nhầy) ở Bản Thái, xã Mường Thái cung cấp và với các nghệ nhân: Đinh Thị Út, Đinh Văn Bằng, Đinh Văn Nhì...xã Tân Phong, huyện Phù Yên, tỉnh Sơn la.

Đang Nếp, là loại dân ca có tính nghi lễ phong tục như Đang Tôn Nhà (*hát chúc tụng nhà mới*), Đang Ty Du (*hát đưa dâu*) hát thực hiện nghi thức lễ cưới, là lời hát có quy tắc; Đang Mọi (*hát trong lễ Mọi mừng xuân, lời hát có trò*), Đang Vần Va là hát kể chuyện... Tất cả những cuộc hát nói trên thực hành trong nhà, do một người hát hoặc thay nhau hát một cách trịnh trọng cho cả cộng đồng nghe, không có hát đối, người hát được chủ nhà mời, lễ vật mời hát là một đôi chén rượu, hai hào bạc trắng đặt trong một chiếc khay, chủ nhà bung tới trịnh trọng đặt trước mặt và nói lời mời hát. Đang Tôn Nhà thường bắt đầu vào câu:

*“Dải dải pơ nhà dải thương/ Pơ ruông men chán dải
đuông chân ty/ Ty têng chơn nơi nì nhà pơ bởi mé chúng
tôi...”*

Người được mời Đang Tôn Nhà nếu ít tuổi thì xung con với ông bà hoặc xung tôi nếu ngang hàng. Đang Ty Du thì xung *“chúng tôi là phương chú đạo tả”* - (*Đại diện nhà trai*), với *“phương cú đạo móng”* (*Đại diện nhà gái*), như thế là hát có quy tắc.

Đang Áng - hát dân ca giao duyên của người Mường, không gian hát trải rộng trong nhà, ngoài ngõ. Đêm hoặc ngày, hình thức chủ yếu là hát đối, tốp này với tốp khác và cuối cùng là một chọi một nam/nữ. Hát giao duyên cũng bắt đầu bằng Đang Nếp, nghĩa là trai gái gặp nhau phải thăm hỏi sức khỏe, gia cảnh, mời nước, mời trầu, mới đến *“Đang bleo”* (Gheo). Ở đám cưới, sau khi tiễn cô dâu về

nhà chồng mới Đàng Ty Du, trong lễ lên nhà mới sau khi Đàng Tôn Nhà người ta mới để thanh niên nam nữ “Rằng Đàng Ẩng” - Hát giao duyên. Còn Đàng Mọi, chúng tôi giới thiệu một cuộc chơi Mọi, phần đầu những nghi thức lễ tục chơi Mọi, sau là Đàng Mọi, nhưng cũng có nếp chứ không hát tùy tiện.

Tập sách nhỏ này chúng tôi giới thiệu với bạn đọc một số bài Đàng Nếp, Đàng Ty Du và Đàng Tôn Nhà được dân gian Mường sử dụng nhiều nhất trong lễ cưới và lễ mừng nhà mới của người Mường, mong gửi đến bạn đọc một chút bản sắc Mường trong lời hát đám cưới và lễ lên nhà mới.

Chúng tôi trân trọng biết ơn các bậc nghệ nhân Mường Thái và Tân Phong đã để lại cho con cháu gia tài vô giá này!

Người biên dịch

Đình Văn Ân

ĐANG TY DU